

Rijk moet aandelen in Nuon nemen

De provincie Noord-Holland meent dat het Rijk aandelen moet nemen in Nuon om zo invloed te houden bij buitenlandse overname.

Met de aanstaande verkoop van Essent aan een buitenlandse partij is het publieke debat op gang gekomen: moeten de grote energieproducenten in overheidshanden blijven?

De provincie Noord-Holland roept het kabinet, en in het bijzonder de ministers van Economische Zaken en Financiën, op een aandeel te nemen in Nuon en zo, samen met Noord-Holland, het publieke belang te blijven bewaken.

Na Essent dreigt Nuon het tweede grote energiebedrijf te worden dat mogelijk wordt gekocht door een buitenlandse partij. Van de grote aandeelhouders vindt de

houden. Het Rijk heeft Fortis en ABN Amro overgenomen, waarom dan geen aandeel in een essentieel bedrijf als Nuon?

De provincie Noord-Holland vindt het belangrijk dat er een publiek belang in Nuon blijft, onder meer om zo de leveringszekerheid en duurzame productie te stimuleren en garanderen. De gedachte dat met een publiek netwerkbedrijf op basis van de splitsingswet voldoende zekerheden zijn gecreeërd, deelt Noord-Holland niet. De afgelopen weken is in Oost-Europa aangetoond dat het bezit van de kabels en leidingen onvoldoende garantie biedt voor een ongestoorde energielevering.

Van minstens zo groot belang is dat er ook daadwerkelijk aanbod is van - liefst duurzaam geproduceerde - gas en elektriciteit. RWE, het Duitse bedrijf dat Essent wil kopen, staat met zijn bruinkoolcentrales niet bekend als een duurzame energieproducent. Zonder stevige overheidsinvloed zijn leveringszekerheid en duurzame energieproductie niet gegarandeerd. Hetzelfde geldt voor behoud van werkgelegenheid en een evenwichtige prijsvorming.

Vaak wordt gedacht dat verkoop van de Nederlandse bedrijven een soort onontkoombare natuurwet is. Gedeputeerde Staten en Provinciale Staten van Noord-Holland vinden dat er wel degelijk keuzen te maken zijn, andere keuzen die de Nederlandse belangen beter dienen dan nu gebeurt.

Wat ons betreft zijn deze belangen groot genoeg om bij Nuon betrokken te blijven. In het licht van de ontwikkelingen op de internationale energiemarkt en de nog niet bekende effecten van de splitsing in productie- en netwerkbedrijven vinden wij het te vroeg om nu al te concluderen dat de publieke zeggenschap over Nuon kan worden opgegeven. Wij roepen het kabinet op om samen met ons de mogelijkheden van een gezamenlijk belang in Nuon te onderzoeken.

RWE staat niet bekend als een duurzame energieproducent

provincie Noord-Holland als enige dat het productiebedrijf van Nuon in overheidshanden moet blijven. Het produceren en leveren van energie zien wij als overheidstaak. Maar de overige grootaandeelhouders, Gelderland, Friesland en Amsterdam, hebben besloten hun aandelen te verkopen.

Als de provincie Noord-Holland met haar aandeel van ruim 9 procent in Nuon als enige publieke aandeelhouder overblijft, houden wij onvoldoende invloed. Daarom doen wij een oproep aan het kabinet: neem een zodanig aandeel in het productiebedrijf van Nuon dat Noord-Holland en het Rijk gezamenlijk de nationale belangen kunnen bewaken.

Noord-Holland kan dit niet alleen, maar met een gezamenlijk belang van bijvoorbeeld 25 procent kunnen we wel op cruciale onderdelen voldoende invloed

Uit andere media

De verbanning van Portugese arbeiders uit Engeland door Engelse werknemers van een raffinaderij is een voorbode van wat ons te wachten staat: rellen, racisme en xenofobie. Vaak om de simpele reden dat buitenlanders de zwakste schakel in de ketting vormen. In het licht van de actuele staat van de economie hebben de Europese instituties en lidstaten twee mogelijkheden. Of zij doen niets en wachten af hoe de samenleving zichzelf reguleert - dat is normaal

gesproken het geval doordat immigranten niet naar landen vertrekken waar geen werk is - of ze reguleren de arbeidsmarkt door intensief te controleren op misstanden als werkloosheid, salarisverlaging, onbetaald werk en de uitbuiting van niet-legale. De arbeidsmarkt moet gecontroleerd worden. Niet de immigratie. En dat moet op Europees niveau of, nog beter, wereldwijd.

Uit: *Diário de Notícias, Portugal*

Neem sport als therapie serieus

Sport is goed voor de geest. Veel therapeuten weten dat wel, maar blijven liever in hun stoel zitten, zegt Henriëtte van der Meijden.

Recent stond in *Hart en Ziel* een artikel over het therapeutische effect van hardlopen (Hart en Ziel, 16 januari). Daarin wordt gesteld dat sporten als onderdeel van een psychische behandeling nu slechts 'hobbyisme' van individuele therapeuten is en dat het niet als structurele behandelvorm wordt toegepast.

Dat is niet helemaal correct. Runningtherapie is al in 1991 ontwikkeld en is sindsdien een onderdeel van behandelprogramma's in de geestelijke gezondheidszorg. In de multidisciplinaire behandelrichtlijnen voor depressie wordt runningtherapie beschreven als een aanmerkelijke werkzame behandeling voor depressie. Fysieke inspanning wordt in diezelfde richtlijn aanbevolen vanaf de eerste fase van behandeling. Huisartsen raden depressieve patiënten steeds vaker aan onder begeleiding te sporten. Het is alleen de vraag wie er moet gaan begeleiden.

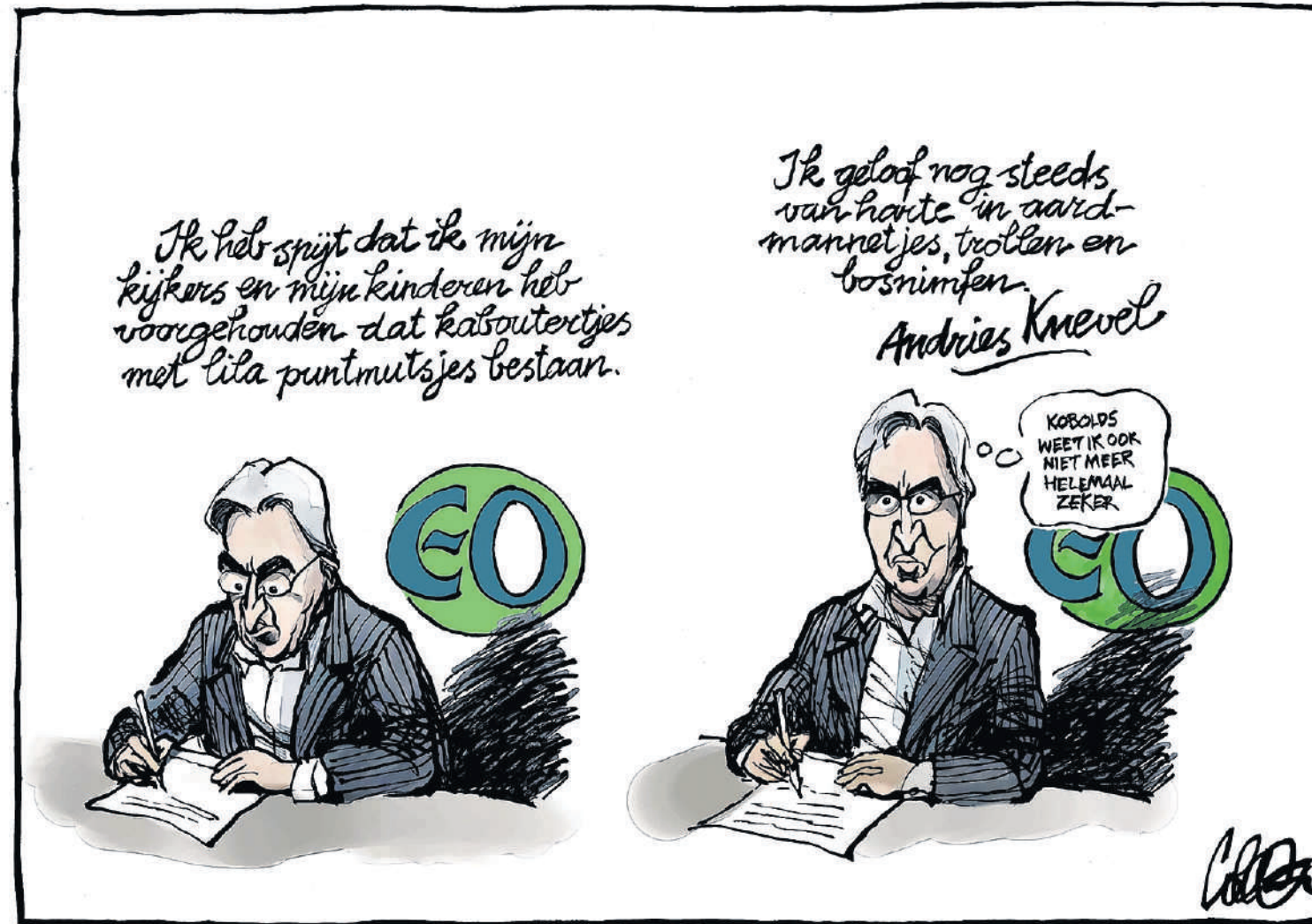
Het is namelijk wel zo dat beweging en lichamelijke als behan-

deling nog steeds slecht geïntegreerd is binnen de ambulante geestelijke gezondheidszorg, dat veel klassiek opgeleide therapeuten zich er niet mee inlaten. Zij houden zich bij voorkeur bezig met pillen en praten. Sport en beweging past niet binnen hun professionele denkkader.

Runningtherapie en andere behandelingsvormen waarin sport en beweging worden gebruikt, zijn het terrein van therapeuten die specifiek zijn opgeleid om psychomotorische therapie te geven. Deze therapeuten gebruiken beweging en lichamelijke als aangrijpingspunt voor behandeling van psychische en psychosociale problemen.

Psychiaters en psychologen worden daarentegen vaak nog erg cognitief opgeleid. Zij behandelen vaak met afstand vanachter een bureau of achteruitleunend in een stoel. De invloed van beweging op de psyche vinden zij als onderwerp vaak 'reuze-interessant', maar als hen gevraagd wordt zich er verder in te verdiepen, is er van dat enthousiasme nog maar weinig over. Het is voor hen vaak moeilijk de cognitieve controle van het hoofd los te laten om beweging en lichamelijke toe te laten in het behandelcontact. Lichamelijk contact tussen patiënt en behandelaar gebruiken ze nauwelijks. Het is gevaarlijk terrein en meestal niet toegestaan.

Collignon

Stelling Doorwerken tot 67 is heel goed idee

Elke week schrijven **Amanda Kluvel** en **René Cuperus** een reactie op een actuele stelling.

Al jaren zie ik mensen die graag tot na hun 65ste willen doorwerken. Ze zijn bijvoorbeeld verbonden aan universiteiten. Vanaf hun 60ste ontvangen zij brieven waarin sterk wordt aangehouden om vervroegd de pensionering. Dit is uw kans, waarschijnlijk is het de enige mogelijkheid en als ik u was, zou ik dit onmiddellijk doen, schrijft de werkgever. Soms wordt daarbij het argument aangevoerd dat men graag een kans wil geven aan jongeren. Een Utrechtse hoogleraar vertelde mij dat hij voor dat idee wel iets voelde, maar toen hij navraag deed bleek dat zijn plaats niet opnieuw zou worden ingevuld. Hij bleef dus en ontving ieder jaar weer zo'n vervelende brief met de vraag of hij niet vroeger wilde vertrekken. Toen hij 65 werd, moest hij uiteraard onverbiddelijk ophoepelen.

Dat geldt voor de meeste werknemers. Mensen moeten met pensioen als zij 65 zijn geworden. Deze leeftijdsdiscriminatie is nooit op serieuze wijze bevochten, omdat overheid en de overleggende werkgevers en werknemers het wel best vonden. Ook is nooit grondig onderzocht hoeveel mensen graag hadden willen doorwerken. Zoals ook nooit is uitgerekend dat aantal voldoende zou zijn geweest om werknemers die graag

voor hun 65ste wilden stoppen, omdat zij minder aantrekkelijk of zwaarder werk verrichten, probleemloos te laten pensioneren. Voor die anti-liberale laksheid wordt nu de prijs betaald. Dat zal zo blijven, want ook nu wordt niet gesproken over het recht om door te werken na je 67ste. De paternalistische pensioneringsdwang wordt gehandhaafd.

De plannen om mensen tot hun 67ste te laten doorwerken, komen voort uit paniek en gemakzucht en hebben met verstandig beleid niet veel te maken. Sterker nog, ze dienen om te verhullen dat het in het verleden decennium na inzicht en visie heeft ontbroken. Zo is er helemaal niets gedaan aan de leeftijdsdiscriminatie op de arbeidsmarkt waar iedereen die de 40 is gepasseerd, en lager opgeleiden nog meer dan anderen, telkens mee wordt geconfronteerd.

Maar het ergste is nog dat de pensioenfondsen onze pensioenpremies hebben verspeeld. De toezichhouders stonden erbij en kenden ernaar. Dat is een heel minimale invulling van toezicht houden. Onder dankbare verwijzing naar de kredietcrisis wast men nu de handen in onschuld. Gedwongen vertrek voor het 65ste levensjaar is hier zeker op zijn plaats.

Discriminatie naar leeftijd blijft bestaan

Amanda Kluvel (1968) is historica en docente. Foto Najib Nafid

Doorwerken tot 67 is natuurlijk helemaal geen lekker idee. Zelfs niet als je leuk werk of geïnteresseerd collega's hebt. Dan doe je dat werk op een gegeven moment toch liever in je eigen tijd dan in georganiseerd dienstverband of dansend naar het pijpen van opdrachtgevers. Alles draait om de vraag hoe leuk werk eigenlijk is in moderne arbeidsorganisaties. Of als zzp'er en freelancer in een permanent vragende rol. Hoeveel mensen worden niet horendol dat ze altijd onder hun kunnen moeten presteren? Hoeveel worden er niet stapelgek van de laatste managementmode en permanente reorganisaties?

Het is echt niet voor niets dat mensen rond hun zestigste nog altijd massaal met werken willen stoppen. Dat is de dominante trend. 'Maar mensen leven zoveel langer en gezonder', roepen economen dan met de statistiek in de hand. Alsof mensen verwachten de gemiddelde leeftijd te zullen halen. Men vreest door een ziekte of de kleinkinderen niet meer te kunnen zien of China niet meer te kunnen bezoeken, dus als het financieel maar even kan, verkiest men de vrijheid op zijn zestigste boven de dwangbuis van het kantoorleven. Georganiseerd doorwerken tot 67 staat dus haaks op onze cultu-

Wij willen helemaal niet doorwerken

René Cuperus (1960) is publicist en werkt voor de WBS. Foto Peter Boer

reel-psychologische voorkeuren. Dat moet men zich in de geheime krochten van het poldermodel goed realiseren, daar waar nu in alle stilte de nieuwe crisisscenario's voor de overheidsfinanciën en de onderhandelingspakketten tussen werkgevers en werknemers bekostigd worden.

Men zal met een erg goed verhaal naar buiten moeten komen. De financiële crisis vergt inmiddels zo'n fundamentele 'reset' van het economisch-maatschappelijk systeem, dat de tijd bijna rijp is voor een nieuw 'Beetsterzwaag', een parlementaire enquête of nieuwe verkiezingen. We staan voor een enorme aanpassingsvraagstukken. Nodig is een overtuigend verhaal van soberheid, billijkheid en rechtvaardigheid. Het kan niet zo zijn dat de schuldenbussen ontvangen en de slachtoffers uitkeringen. Het kan niet zo zijn dat we met z'n allen tot 67 gaan werken, terwijl de bobo's van onze Las Vegas-pensioenfondsen rustig kunnen blijven zitten.

Wie oproept tot een wederopbouw klimaat van 'samen de schouders eronder' moet het erg nauw nemen met eerlijk delen en sociale rechtvaardigheid. Onze zakelijke heeft op dat vlak nog niets heldhaftigs laten zien. Wat een blamage.

Hans Wansink De crisis en de gevestigde orde

Het was een theorie die rond Kerstmis overal opgeleed. In tijden van crisis zoeken de kiezers houvast bij de regering en de gevestigde partijen. Als het economisch misgaat, wordt leiderschap in het centrum van de macht extra gewaardeerd. Men heeft geen behoefte aan oppositie die de daadkrachtige regering voor de voeten loopt. Bestaanszekerheid staat voorop - en het is de staat die daarvoor kan en moet zorgen.

Elke crisis kent zijn sterke leider. Dat was Collijn in de jaren dertig, Drees in de jaren van de wederopbouw, Lubbers tijdens de crisis van de jaren tachtig en Kok in de jaren negentig. Volgens dat kersttheorie zijn nu Bos en/of Balkenende de zijn.

Toen op 15 september de Amerikaanse bank Lehman Brothers ten onder ging, sloeg de stemming inderdaad om: het was menens met de kredietcrisis. De rivalen Bos en Balkenende voelden de omslag in het klimaat goed aan. De tijd van elkaar beloven en vliegen afvliegen leek voorbij. Eensgezind presenteerden zij een begroting waarin lastenverlichting voor burgers en bedrijven wordt gecombineerd met investeringen in onderwijs, kinderopvang en practijkwijken. Met de werkgevers en de werknemers werd soepel en geruisloos een akkoord gesloten. De waardering voor Wouter Bos

-vicepremier, maar vooral een zeer doortastende minister van Financiën - schoot omhoog. Scorede Bos bij het panel van TNS NIPO vorige zomer nog een magere 5,2, na de nationalisatie van Fortis Nederland en ABN-Amro begin oktober was de waardering opeens 6,3. Half december was Wouter Bos politicus van het jaar met een waardering van 6,7. Ook het rapportcijfer van premier Jan-Peter Balkenende klonk bij TNS NIPO: van 5,2 naar 6,2.

Terwijl de Partij van de Arbeid een bescheiden opmars in de peilingen maakte, zakte Trots op Nederland van Rita Verdonk dit na jaar volkomen weg. Aan de andere kant van het politieke spectrum stond de SP stevig op verlies. De enige oppositiepartij die op grote winst kon, rekenen was middenpartij D66.

Nu, zes weken later, heeft de crisis zich verdiept. Maar de kiezers hebben alweer afstand genomen van de regeringspartijen CDA, PvdA en ChristenUnie. De coalitiepartijen dalen alle drie in de peilingen. Nu is het de PVV van Wilders die in de peilingen omhoog schiet. De theorie dat een crisis de gevestigde orde in de kaart speelt, kan dus naar de prullenbak.

De drie kwesties die momenteel de politiek en de publieke discussie beheersen - de vervolging van Wilders, de steun aan de ING en het Irak-onderzoek - werken alle

in het nadeel van Balkenende, Bos en de coalitiepartijen.

Veel kiezers hebben zich achter Wilders geschaard sinds het Amsterdamse gerechtshof heeft aangekondigd dat hij wordt vervolgd wegens aanzetten tot haat jegens moslims. Het zijn kiezers die zich door de Haagse politiek in de steek gelaten voelen. Ze zien de rechtszaak tegen Wilders als criminalisering van diens (en hun) politieke overtuiging. Dit versterkt hun afkeer van de gevestigde orde. Vanwege hun kwetsbare positie op de arbeidsmarkt (die samenhangt met hun lage opleidingsniveau) voelen de PVV-kiezers zich door de economische crisis bedreigd. Maar ze verwachten niet dat het kabinet in staat is hun bestaanszekerheid veilig te

Commentaar Crisis maakt ook einde aan illusie over pensioen

Van alle illusies waar de kredietcrisis ons van berooft, is die omtrent het gegarandeerde, waardevaste pensioen wellicht wel de grootste. Dat huizenbezitters niet langer van een waardstijging van hun pand zijn overtuigd, economen het volle vertrouwen in de vrije markt zijn kwijtgeraakt en bankiers niet langer automatisch op een riant jaarbonus kunnen rekenen - het zijn bescheiden bijstellingen in vergelijking met de geestelijke ommezwaai die huidige en toekomstige pensioengerechtigden moeten maken. Van een stabiele, gegarandeerde geldstroom na een arbeidszaam leven blijkt geen sprake, anders dan velen meenden. De werkelijkheid is, dat die garantie ook nooit heeft bestaan.

Dat die realiteit nog niet is doorgedrongen, bleek uit de opstelling van een ouderensbond, die de regering eerder deze week opriep 'de huidige waarde van pensioenen' te garanderen. In navolging van de extra hulp die spaarders onlangs werd geboden, zou de staat nu ook de pensioengerechtigden te hulp moeten schieten.

Die onbetaalbare suggestie weerspiegelt de ontredender die zich langzaam aan pensioengerechtigden meester maakt, nu zelfs de grootste pensioenfondsen, zoals ABP (ambtenaren) en Zorg en Welzijn, deze week moesten beknemen dat hun dekkingsgraad tot onder de 100 procent is gedaald. De bezittingen van de fondsen zijn daarmee minder waard dan hun verplichtingen. Binnenkort moeten zij in een zogeheten herstelplan duidelijk maken aan hun toezichthouder, De Nederlandsche Bank, hoe zij er in drie jaar weer bovenop denken te komen.

De pensioenfondsen bepleiten uitstel van die termijn met een beroep op de lage aandelenkoersen van dit moment. Maar dat is een gevaarlijk pad, zolang duur en diepte van de economische crisis nog onbekend zijn. Uitstel betekent in dit verband de kop in het zand steken - een 'oplossing' waar De Nederlandsche Bank en de Consumentenbond zich terecht tegen hebben uitgesproken.

De pensioenfondsen moeten met oplossingen komen voor problemen die zij zelf mede hebben veroorzaakt. Want aan de dalende aandelenkoersen mogen zij weinig kunnen doen, ook zij hebben gekocht in de risikante financiële producten die aan de kredietcrisis ten grondslag liggen.

De oplossing is hoe dan ook een bittere pil. De keuze gaat tussen een verhoging van de pensioenpremies voor de werkenden en/of verlaging van de pensioenaanspraken. De verhoging van de pensioengerechtigde leeftijd naar 67 jaar - die om andere redenen, zoals een toegenomen levensverwachting, onafwendbaar lijkt - helpt de pensioenfondsen niet bij het oplossen van hun financiële problemen.

Toezichthouder De Nederlandsche Bank mag de regels omtrent het herstelplan niet aanpassen, maar kan pensioenfondsen wel tegemoetkomen door aanpassing van het Financieel Toetsingskader (FTK). Sinds de invoering daarvan, nog geen twee jaar geleden, moeten pensioenfondsen hun bezittingen, zoals aandelen, tegen actuele beurskoersen waarderen. Daar staat tegenover dat ook bij de verplichtingen niet langer met een zogeheten rekenrente (van circa 4 procent) wordt gewerkt, maar met de actuele rente. Nu die erg laag is, lopen de verplichtingen van pensioenfondsen met miljarden op en duikt hun dekkingsgraad onder de 100 procent. Een andere renteberekening, bijvoorbeeld op basis van langjarige gemiddelden, biedt pensioenfondsen soelaas. Dat kan de sluimerende pensioenpaniek indammen.

De overheid kan pensioenen - anders dan de AOW - niet garanderen, maar is wel langs fiscale weg in staat bezorgde burgers tegemoet te komen. Zo kan sparen worden gestimuleerd en zouden bijvoorbeeld de aftrekmogelijkheden voor lijfrentepremies weer kunnen worden verruimd. Langs die weg kan een handreiking worden gedaan aan degenen die behoefte hebben aan meer zekerheid op hun onzeker geworden oude dag.

Reageren? volkskrant.nl/commentaar

Premier Balkenende zag zich deze week genoodzaakt zijn zes jaar durende verzet tegen een onderzoek naar de besluitvorming voor de steun aan de inval in Irak in 2003 op te geven - wegens afbrokkend gezag. Balkenende schreef zelf aan de Kamers dat het voortdurend 'over en weer vragen en antwoorden nu te zeer de klankkleur krijgt van gebrek aan openheid'. Het tweede argument: het kabinet heeft alle tijd en aandacht nodig om de recessie goed te boven te komen.

Voor beide argumenten is veel te zeggen. Het instellen van de commissie-Davids om de Irak-kwestie uit te zoeken is dan ook verstandig. Tekenend voor het regeringsvijandige klimaat is evenwel dat het debat hoofdzakelijk ging over de parlementaire enquête 'als enig zaligmakend middel' (in de woorden van Balkenende). En dat terwijl er pas sinds afgelopen woensdag, door de ommezwaai van VVD, PvdA en Verdonk, zicht is op een Kamermeerderheid voor een parlementaire enquête over Irak.

De crisis speelt de gevestigde orde dus helemaal niet in de kaart. Integendeel. Te verwachten valt eerder dat behalve de rechtse ook de linkse oppositie - met name de SP - de wind in de zeilen krijgt wanneer de crisis doorzet.

h.wansink@volkskrant.nl